

Neoprávněný zásah do osobnostních práv

Neoprávněným zásahem není uplatnění práva pravdivé, objektivní a věcné kritiky. Pro odlišení kritiky od neoprávněného zásahu je rozhodující hledisko pravdivosti, věcnosti, objektivnosti i kritikou sledovaného cíle, což musí být patrné z jejího obsahu, formy a místa přednesu. Aby kritika nebyla považována za neoprávněný zásah, musí být svým způsobem, formou i okolnostmi přiměřená kritizované skutečnosti.....

Neoprávněným zásahem není uplatnění práva pravdivé, objektivní a věcné kritiky. Pro odlišení kritiky od neoprávněného zásahu je rozhodující hledisko pravdivosti, věcnosti, objektivnosti i kritikou sledovaného cíle, což musí být patrné z jejího obsahu, formy a místa přednesu. Aby kritika nebyla považována za neoprávněný zásah, musí být svým způsobem, formou i okolnostmi přiměřená kritizované skutečnosti. Neoprávněným zásahem do práv chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku nejsou projevy, které podle obsahu, formy a cíle je možné považovat za upozornění, podněty k řešení nebo žádosti o objasnění a prošetření určitých okolností, byly-li proneseny v prostředí oprávněném věc řešit

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1395/2002, ze dne 21.5.2003)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání I. B., zastoupeného advokátkou, proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze 6.12.2001, sp. zn. 1 Co 147/2001, vydanému v právní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 37 C 115/99 (žalobce I. B., zastoupeného advokátkou, proti žalovanému Ing. M. Z., zastoupenému advokátem, o ochranu osobnosti), tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal žalobou, podanou u soudu 20.8.1999, aby žalovanému bylo uloženo zajistit do 15 dnů od právní moci rozsudku na vlastní náklady uveřejnění omluvy v deníku M. v tomto znění: „Omlouvám se novináři I. B. za nepravdivé výroky o tom, že psal na objednávku Č., se kterými měl důvěrnou smlouvu; za to, že jsem ho nařkl z korupce. M. Z.“. Dále se žalobce domáhal, aby žalovanému bylo uloženo zaplatit žalobci 300.000 Kč. V žalobě se uvádělo, že žalovaný dne 29.6.1999 prohlásil ve sněmovně novinářům, že žalobce „měl důvěrnou smlouvu s Č., a to už pokládám za korupci“. Informace o tom byla publikována téměř ve všech sdělovacích prostředcích dne 29.6.1999 prostřednictvím Č., jakož i večerního zpravodajství televize P. a Č. r. a dne 30.6.1999 opět prostřednictvím Č., M., P., L., Z. a hlavního večerního zpravodajství Č. t. a v Dobrém ránu s Č. t. Další výroky v uvedeném smyslu uvedl žalovaný dne 3.7.1999 v besedě v R. a 16.7.1999 na tiskové konferenci v Lidovém domě, kde znovu uvedl, že žalobce „psal na objednávku Č., což je druh korupce“. Tyto výroky měly citelný dopad na osobní integritu žalobce a pocítil jejich důsledky v rovině profesní a ekonomické; podezření z korupce průmyslovým koncernem ohrozilo žalobce i existenčně; uvedené výroky ohrozily i rodinu a příbuzné žalobce. V důsledku výroků žalovaného odstoupil také nakladatel od vydání žalobcovy knihy o ekologických dopadech jaderné energetiky a o vztahu ekologických hnutí k tomuto průmyslovému odvětví.

Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby s tím, že pouze sděloval informace od generálního ředitele akciové společnosti Č.; není pravdivé tvrzení žalobce, že by žalovaný opakovaně uváděl o žalobci nepravdivé údaje. Žalovanému není nic známo o tom, že by žalobce byl objektivně těmito výroky generálního ředitele Č. nějak existenčně postižen.

Soud prvního stupně vyslechl žalobce i žalovaného jako účastníky řízení, vyslechl svědky Ing. M. Č., PhDr. P. B., J. Z., R. S., Doc. Ing. M. G., RNDr. J. H., Ing. T. D., P. S., D. K., Mgr. J. V., V. K., J. K. a V. H. a konstatoval obsah listinných dokladů, předložených účastníky řízení.

Rozsudkem Městského soudu v Praze z 26.2.2001, čj. 37 C 115/99-100, bylo žalovanému uloženo zajistit do 15 dnů od právní moci rozsudku na vlastní náklady uveřejnění omluvy v deníku M. (v rozsahu odpovídající minimálně rozměru 8,5 dva sloupce x 3 cm v redakční části listu) tohoto znění: „Omlouvám se novináři I. B. za nepravdivé výroky o tom, že psal na objednávku Č., se kterými měl důvěrnou smlouvu, a za to, že jsem ho nařkl z korupce. M. Z.“. Žalovanému bylo uloženo zaplatit žalobci 300.000 Kč a nahradit mu náklady řízení 15.015 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku.

V odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně bylo uvedeno, že soud pokládá za zjištěno, že ze strany žalovaného došlo zejména k těmto výrokům: „I. B. měl důvěrnou smlouvu s Č., to znamená, že psal na objednávku Č., a to už pokládám za formu korupce“ (výrok z 29.6.1999), „Zhruba před měsícem mně generální ředitel Č. pan Č. informoval o tom, že smlouva s I. B. uzavřena byla a že on ji zrušil. Obvinil jsem pana redaktora I. B. z toho, že si jakoukoli formou nechával zaplatit své články ve prospěch dostavby elektrárny T., a to od podniku Č.“ (výrok z 30.6.1999) a „Pan Č. mně řekl doslova a před svědky: Pan B. není u nás zaměstnán, pan B. má u nás jenom smlouvu; nyní pan Č. prohlašuje, že mne mylně informoval. Mýlit se je lidské, ale jak můžete zrušit smlouvu, která neexistuje“ (výrok z 3.7.1999).

Měl proto soud prvního stupně za to, že žaloba žalobce byla podána po právu, když tu došlo k neoprávněnému zásahu do práva žalobce na ochranu osobnosti. U žalovaného jde o odpovědnost objektivní, nikoli subjektivní, tedy o odpovědnost bez ohledu na zavinění; žalovaný se nemůže zprostit své odpovědnosti ani s odvoláním na zdroj informací, ani tím, že informaci šířily sdělovací prostředky; přitom žalovaný neprokázal pravdivost svých tvrzení. Byly tu tedy, podle názoru soudu prvního stupně, splněny podmínky uvedené v ustanovení § 13 občanského zákoníku a bylo na místě přiznat žalobci právo na omluvu. Soud prvního stupně měl však dále za to, že jsou tu podmínky i pro použití ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku, když šlo o zvláště závažný zásah do osobnostních práv žalobce, objektivně způsobilý poškodit žalobce a způsobit mu újmu opakovaně pronesenými výroky bez ověření informací k nim; žalovaný pronesl tyto výroky jako předseda vlády, tedy jako osoba vážená, jejímž slovům veřejnost věří.

Soud prvního stupně tedy žalobě žalobce v plném rozsahu vyhověl a při rozhodování o nákladech řízení vycházel z ustanovení § 142 odst. 1 občanského soudního řádu.

O odvolání žalovaného proti uvedenému rozsudku Městského soudu v Praze z 28.2.2001, čj. 37 C 115/99-100, rozhodl (po doplnění řízení výslechem svědků Mgr. L. Š., RNDr. J. H., Doc. Ing. M. G. a Ing. M. Č.) rozsudkem ze 6.12.2001, sp. zn. 1 Co 147/2001, Vrchní soud v Praze. Rozsudek soudu prvního stupně byl rozsudkem odvolacího soudu změněn tak, že byla zamítnuta žaloba žalobce a

žalobci bylo uloženo zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně 12.600 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku a v téže lhůtě zaplatit i na náhradu nákladů odvolacího řízení 24.775 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku.

V odůvodnění rozsudku odvolacího soudu bylo uvedeno, že po doplnění dokazování dospěl odvolací soud k závěru, že odvolání je důvodné. Odvolací soud poukazoval na to, že žalovaný při rozhovoru s novináři dne 29.6.1999 uvedl jako doložený zdroj svých informací údaj od generálního ředitele Č. (z 12.5.1999) o tom, že žalobce není zaměstnán v Č., ale že pracuje pro ně na smlouvu, ale že „tuto smlouvu generální ředitel zruší“ a později i údaj o tom, že „smlouva byla zrušena“. Žalovaný tedy informoval novináře o sdělení generálního ředitele Č. pravdivě a rovněž jej uvedl jako zdroj poskytnutých informací; podle názoru odvolacího soudu nelze vytýkat žalovanému, že z této informace statutárního orgánu uvedeného podniku vycházel; pravdivost žalovaným poskytnutých údajů (informací) vylučuje „neoprávněnost zásahu“ a nelze tu dovozovat odpovědnost žalovaného podle ustanovení § 13 občanského zákoníku. Odvolací soud ještě dodával, že pokud žalovaný „vyslovil též svůj názor, že jednání žalobce pokládá za formu korupce, nelze ani tuto část jeho výroku považovat za neoprávněný zásah; jde tu o názor, u něhož důkaz pravdy nepřichází v úvahu“; odvolací soud byl toho názoru, že „žalovaný v žádném ze svých vyjádření žalobce z korupce neobvinil“. Odvolací soud proto změnil rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 220 odst. 2 občanského soudního řádu a o nákladech řízení rozhodl s poukazem na ustanovení § 224 odst. 2 a § 142 odst. 1 občanského soudního řádu.

Rozsudek odvolacího soudu byl doručen advokátce, která žalobce v řízení zastupovala, dne 16.1.2002 a dovolání žalobce bylo podáno u Městského soudu v Praze dne 15.3.2002, tedy ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 občanského soudního řádu. Žalobce ve svém dovolání navrhoval, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby věc byla vrácena k dalšímu řízení. Co do přípustnosti dovolání poukazoval dovolatel na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu, protože jeho dovolání směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Jako dovolací důvod uplatňoval dovolatel, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) občanského soudního řádu) a že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 občanského soudního řádu).

Dovolatel zdůrazňoval, že tvrzení žalovaného o žalobci je nepravdivým tvrzením a je bez významu, zda si žalovaný byl vědom nepravdivosti svého tvrzení, nebo zda šlo o nedbalé přejímání poznatků a jejich šíření, popřípadě, zda byl žalovaný „v dobré víře“, že je jím sdělovaný údaj pravdivý. Je-li nepravdivý údaj o tom, že žalobce měl důvěrnou smlouvu s Č. a že psal na objednávku Č., pak i následná kritika žalovaného, vycházející z nepravdivého základu, je kritikou nepoživající ochrany. Žalovaný ve svých výrociích hovořil o tom, že žalobce měl uzavřenu „důvěrnou smlouvu“ s Č., ale ani generální ředitel Č. Ing. Č. nemluvil o nějaké důvěrné smlouvě, nýbrž jen o smlouvě; v tomto smyslu žalovaný neinterpretoval ani zdroj svých informací pravdivě; pojem důvěrná smlouva naznačuje, že šlo o jakousi tajnou smlouvu, která měl být před veřejností skryta. Žalovaný také v souvislosti s údajem žalovaného o žalobci uvedl novinářům: „Když si přejete neustále nějaké konkrétní důkazy o korupci novinářů, dovoluji, abych vám jeden uvedl“. Žalovaný svým výrokem („Mýlit se je lidské. Ale jak můžete zrušit smlouvu, která neexistuje?“) zpochybnil i dementi Č. o smlouvě se žalobcem. Dovolatel poukazoval i na to, že žaloba v této právní věci byla jím podána až poté, kdy bylo tvrzení o žalobci dementováno a když se ředitel Č. žalobci i žalovanému omluvil.

Dovolatel zdůrazňoval i to, že nepravdivý výrok a neoprávněné kritika, které byly žalovaným proneseny před novináři a byly široce publikovány sdělovacími prostředky, jsou z objektivního pohledu způsobilé ohrozit závažným způsobem žalobcovo právo na čest a důstojnost, neboť takové tvrzení a hodnocení novináře, pokud by bylo pravdivé, by znamenalo diskvalifikaci v profesi novináře.

Při posuzování tohoto dovolání vycházel dovolací soud z ustanovení bodu 1 hlavy první, dvanácté části, zákona č. [30/2000](#) Sb., že totiž není-li v tomto zákoně (jímž byl změněn a doplněn občanský soudní řád) stanoveno jinak (jako je tomu např. v bodech 15 a 17 přechodných ustanovení zákona č. [30/2000](#) Sb.), platí tento zákon i pro řízení zahájená před nabytím účinnosti zákona č. [30/2000](#) Sb. (tj. před 1.1.2001).

Dovolání tu bylo přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu, protože směřovalo proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Dovolatel vytýkal rozsudku odvolacího soudu, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci a že toto rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, která nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Pokud jde o posuzování nedostatků ve skutkovém zjištění v občanském soudním řízení před odvolacím soudem, popřípadě před soudem prvního stupně, bylo v rozhodnutí uveřejněném pod č. 8/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek vyloženo, že ani vadná nebo nesprávná skutková zjištění nejsou sama o sobě dovolacím důvodem, nýbrž jen tehdy, jestliže zakládají některý z konkrétních důvodů uvedených v občanském soudním řádu jako zákonem stanovené dovolací důvody. Dovolacím důvodem nemohou být vady a omyly při hodnocení důkazů (§ 132 občanského soudního řádu). Rozhodnutí soudu vychází ze skutkového zjištění, jež nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, jestliže soud vzal za zjištěno něco, co ve spise vůbec není, ale také jestliže soud nepokládá za zjištěnou skutečnost, která bez dalšího z obsahu spisu naopak vyplývá; musí jít o zjištění právně významné.

Nesprávné právní posouzení věci může spočívat buď v tom, že soud použije na posouzení projednávané právní věci nesprávný právní předpis nebo si použitý právní předpis nesprávně vyloží (viz z rozhodnutí uveřejněného pod č. 3/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek text na str. 13 /45/).

Neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti je jednání, které zasahuje do práv chráněných ustanovením § 11 občanského zákoníku a je v rozporu s povinnostmi původce zásahu stanovenými právním řádem (viz rozhodnutí uveřejněná pod č. 66/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Samo uveřejnění nepravdivého údaje dotýkajícího se osobnosti fyzické osoby zakládá zpravidla neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti, odůvodňující požadavek na poskytnutí zadostiučinění podle ustanovení § 13 odst. 1 občanského zákoníku (viz rozhodnutí uveřejněné pod č.

Výpočet chráněných osobnostních práv, uvedený v § 11 občanského zákoníku (ochrana osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti, jakož i svého jména a projevů osobní povahy), není vyčerpávající; občanský zákoník chrání i jiné složky a projevy spjaté s osobností občana jako např. důstojnost a vážnost občana (srov. Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 171).

Neoprávněným zásahem je zásadně každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění občana, které zasahuje práva chráněná ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku, a bez významu je skutečnost, zda původce zásahu si byl vědom nepravdivosti svého tvrzení anebo zda šlo pouze o nedbalé přejímání poznatků a jejich rozšiřování (viz Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 171).

Ústně a písemně provedený zásah může spočívat v rozšiřování nepravdivých zpráv, dotýkajících se osobnosti občana, dále v nespravedlivém obvinění z nečestného jednání, a také v kritice přesahující obsahem, formou i cílem rámec pravdivé, objektivní kritiky apod. (srov. Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 173).

Neoprávněným zásahem není uplatnění práva pravdivé, objektivní a věcné kritiky. Pro odlišení kritiky od neoprávněného zásahu je rozhodující hledisko pravdivosti, věcnosti, objektivnosti i kritikou sledovaného cíle, což bude patrné z jejího obsahu, formy a místa přednesu. Aby kritika nebyla považována za neoprávněný zásah, musí být svým způsobem, formou i okolnostmi přiměřená kritizované skutečnosti (viz Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 174).

Neoprávněným zásahem do práv chráněných ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku nejsou projevy, které podle obsahu, formy a cíle je možné považovat za upozornění, podněty k řešení nebo žádosti o objasnění a prošetření určitých okolností, byly-li proneseny v prostředí oprávněném věc řešit (srov. Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 174).

Vzhledem k cílům právní úpravy ochrany osobnosti, jejímž prvořadým požadavkem je chránit osobnost fyzické osoby před zásahy, pokud k nim nebyl původce zásahu oprávněn, nevyžaduje občanský zákoník k úspěšnému uplatnění práva na ochranu osobnosti zavinění. Kdo se zásahu dopustil, nemůže se zprostit odpovědnosti ani důkazem, že byl v omylu (tzv. důkazem omluvitelného omylu). Nevyžaduje se ani vyvolání následků neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti (srov. Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 176-177).

Zásadně se nelze úspěšně bránit proti žalobě na ochranu osobnosti tím, že žalovaný šířil jen ty údaje, které sám slyšel (viz Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 199).

I když informace v článku autora byly v podstatě pravdivé, přesáhly rámec oprávněné kritiky, jestliže v článku byly některé okolnosti zveličené a veřejnosti byly předloženy zveličené a zkreslené (srov. Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 199).

Z těchto právních závěrů z uveřejněné judikatury soudů, uváděné v odpovídajícím širším záběru, nevyhýbajícím se i pohledu na některé krajní i mezní situace problematiky ochrany osobnosti, vycházel dovolací soud i v daném případě, v němž bylo třeba posoudit nejednoduchou otázku právního posouzení v rozhodnutí odvolacího soudu, k němuž uvedený soud dospěl i po doplnění dokazování v řízení před odvolacím soudem.

Z obsahu spisu v této právní věci (sp. zn. 37 C 115/99 Městského soudu v Praze), ani z obsahu dovolání dovolatele nebylo možné dovodit, že by odvolací soud při svém rozhodování vzal za zjištěno něco, co ve spise vůbec není, anebo že by nepokládal za zjištěnou skutečnost, která by bez dalšího z obsahu spisu naopak vyplývala (srov. shora již citované rozhodnutí uveřejněné pod č. 8/1994 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Proto nemohl dovolací soud přisvědčit dovolatelem uplatňovanému dovolacímu důvodu - vycházení ze skutkového zjištění, jež by nemělo podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování, jak to má na zřeteli ustanovení § 241a odst. 3 občanského soudního řádu).

Pokud šlo o právní posouzení věci odvolacím soudem nebylo možné přesvědčivě vytknout odvolacímu soudu, že by při svém rozhodování nebral v úvahu obsah a slovní znění ustanovení občanského zákoníku o ochraně osobnosti, jakož i právní závěry z citovaných rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu k výkladu ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku. Aplikace a výklad těchto ustanovení při řešení právních otázek souvisejících s konkrétním případem žaloby o ochranu osobnosti, zejména otázek, co je ve smyslu uvedených ustanovení občanského zákoníku „nepravdivým údajem“, „kritikou svým způsobem, formou a okolnostmi přiměřenou kritizované skutečnosti“, „šířením údajů, které fyzická osoba jen slyšela“ a co je „neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti“, jak byly v tomto případě vyjádřeny v rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž směřovalo dovolání dovolatele, nelze pokládat za odporující slovnímu znění těchto ustanovení a ustálenému výkladu ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku v uveřejněné judikatuře soudů. Nemohl tedy dovolací soud dospět k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (srov. § 241a odst. 1 písm. b/ občanského soudního řádu).

Přikročil proto dovolací soud podle ustanovení § 243b odst. 2 občanského soudního řádu k zamítnutí dovolání dovolatele, který se domáhal zaujetí závěru o nesprávnosti právního posouzení věci v rozhodnutí odvolacího soudu.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)

- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)